

een eigen sacrament hebben, waarmee hij de menschen verzegelen zal; hij zal een eigen Bijbel in de plaats van de Schrift stellen en voor Gods Woord uitgeven, en hij zal tucht uitoefenen tegen allen, die hem niet willen aanbidden. Heel de vorm der Christelijke Kerk wordt door hem overgenomen; hij zal ook een bediening van woord en sacrament hebben; een eeredienst en een kerkregering, maar dat alles zal in plaats van Goddelijk, Satanisch wezen, het zal de geheele omkeering zijn van de door God gestelde orde. Dat eerst is de valsche Kerk in absoluten zin genomen, evenals de Antichrist, de mensch der zonde, de valsche Christus is.

Nu is het zeker waar, dat onze vaderen er toe neigden om in den Paus van Rome den Antichrist te zien, maar ze hebben daarom toch nooit de Roomsche Kerk voor een absoluut anti-christelijke Kerk durven verklaren. Zoals Calvijn zelf het uitdrukte, waren daarvoor in de Roomsche Kerk nog te veel overblijfselen van de Christelijke Kerk te vinden. De verworping die de Pauselijke hiërarchie in de Kerk had aangebracht, had toch te midden van de bouwvallen nog een stuk van de Christelijke Kerk overgelaten. Hoezeer de sacramenten vervalscht waren geworden, althans bij den doop was het *wesen van het sacrament* nog gebleven, want de doop werd nog bedienend in den naam van Vader, Zoon en Heiligen Geest, en God de Heere had ook in de Roomsche Kerk nog de werking der wederbarende genade, die de doop vergezelt, niet teruggenomen. Hoezeer het ambt vervalscht was geworden, toch was het ambt daarom nog een Goddelijk ambt gebleven, want de roeping tot het ambt kwam van God, en Calvijn eischte niet dat de ambtsdragers der Roomsche Kerk hun ambt zouden neerleggen, maar dat zij hun ambt naar Gods Woord zouden bedienen. Zelfs beriepen de Reformatoren, wanneer zij van Roomsche zijde gevraagd werden naar de wettigheid van hun ambt, zich daarop, dat zij, toen zij nog in de Roomsche Kerk waren, wettig tot dit ambt geroepen waren en deze roeping een Goddelijke roeping was. En zoo was hun oog ook volstrekt er niet voor gesloten, dat de Roomsche Kerk, in tegenstelling met secten als de Libertijnen, nog vasthield aan het gezag der Heilige Schrift, en dat zij in de fundamentele geloofsstukken: zoals van de Drieëenheid, de Schepping door de Almacht Gods, de zondeval van den mensch en de verlossing door Christus' dood, nog aan de leer der Schrift vasthield. Zelfs erkende Calvijn daarom, dat God de Heere nog geen scheidsbrief aan de Roomsche Kerk had gegeven, want dat Hij met Zijn Geest en genade, trots al haar zonde en afwijking, nog altoos in haar midden werken bleef. Zoo was in de Roomsche Kerk, hoezeer ze gedeformeerd en vervalscht was, toch nog een stuk der Christelijke Kerk overgebleven en was er in haar nog een werkelijk sacrament en een werkelijk ambt. De Fransche Confessie spreekt dit nog veel scherper dan onze Geloofsbelijdenis uit, want zij zegt, dat «hoewel in de Roomsche Kerk de zuivere waarheid Gods gebannen was en de Sacramenten er zijn verdorven en verbasterd, nochtans door ons erkend wordt, dat er een klein overblijfsel van het Christendom in gezien wordt en zelfs de substantie van den doop er is gebleven: en dat aangezien de werking en kracht van den doop niet afhangt van hem, die den doop bedient, daarom degenen die in deze Kerk gedoopt waren, niet opnieuw behoefden gedoopt te worden». Maar ook onze Geloofsbelijdenis doet dit *relatieve* in het bederf van de Roomsche Kerk uitkomen, wanneer zij zegt, dat deze Kerk aan hare ordinantien *meer* macht en autoriteit toekent dan aan het Woord Gods, zich *meer* op menschen grondt dan op Christus, en de sacramenten niet bedient, gelijk Christus in Zijn Woord verordeneerd heeft, maar daaraan toe of afdoet. De Kerk, wier beeld hier getekend wordt, heeft dus niet *geheel* aan het Woord Gods gezag ontzegd, al kent ze aan haar ordinantien meer gezag toe; ze heeft Christus niet geheel als fundament der Kerk verworpen, al grondt ze de Kerk meer op menschen; en ze gebruikt nog altoos de sacramenten door Christus ingesteld, al doet ze daaraan af en toe. Er is hier van een reeds zeer ver voortgeschreden vervalschingsproces in de Kerk sprake, maar van een absoluut valsche Kerk nog niet. Want van de absoluut valsche of antichristelijke Kerk kan dit niet gezegd worden; die heeft het Woord Gods door het woord van Satan vervangen; die buigt niet voor Christus, maar voor den Antichrist alleen de knie; die heeft de door Christus ingestelde sacramenten door het teeken van het Beest vervangen.

Zoo is er dan en bij de ware en bij de valsche Kerk, zoals ze beide in deze beelde optreden, een zekere gradatie waar te nemen. In de ware Kerk valt te onderscheiden tusschen de meer of minder zuivere Kerk. Er kan ook in de ware Kerk reeds menig onzuiver element indringen, waardoor ze gedeformeerd wordt. Neemt deze deformatie echter een zoo ernstig karakter aan, dat daardoor het levensbeginsel der Kerk wordt aangetast, dan wordt ze een *valsche Kerk*, maar ook hier gaat het proces door. In zulk een vervalschte Kerk kan nog een overblijfsel van de Christelijke Kerk voorkomen, maar als het proces tot de volheidling doorgaat, — en dat zal naar Gods Woord eerst aan het einde der dagen geschieden, — ontstaat de absoluut valsche Kerk. Dat zal geschieden met de komst van den Antichrist. Want de Kerk van den Antichrist is de valsche Kerk. Alleen in zooverre thans reeds anti-christelijke machten in de Kerk werken en zich de heerschappij in haar verschaffen, kan in

relatieven zin van een valsche Kerk gesproken worden. Onze Confessie wijst alleen aan, in welke richtingslijnen die ontwikkeling zich voortbeweegt.

Hoe nu van deze valsche Kerk de schijnkerk te onderscheiden is, zal benoemd artikel aanwijzen. In de dagen onzer Vaders kwam ze niet voor. Vandaar, dat onze Confessie er niet over handelt. Ze draagt een geheel ander karakter dan de valsche Kerk, en ook haar begripsbepaling, moet eerst worden vastgesteld, voordat we kunnen nagaan, of deze benaming op de Hervormde Kerk metterdaad van toepassing is.

Dr. H. H. K.

### Kootwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen van R. D. H. te Makkum f 2.50; van H. v. W. te Leiden f 5; van H. B. te Rouveen f 5; van H. T. te Rinsumageest f 1; van J. B. te Uithuizen f 1.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

### Officiële Berichten.

Kort verslag Classis Appingedam. 6 Nov. 1918.

1. Moderamen: Lammerma praeses, Dr. Keyena scriba, Dr. Meyering assessor, Dr. de Boer sub-scriba.
2. Dr. Meyering en Dr. Hoekstra worden hartelijk welkom geheeten; Dr. Keyena gefeliciteerd met zijn beroep, en de kerk van Schildwolde dat ze weer een eigen dienaar krijgt.
3. De meeste kerken rapporteerden, die in de vorige vergadering vastgestelde belijdenisvragen te aanvaarden.
4. Deputaten art. 13 vragen, zoo noodig, een verhoogde bijdrage te mogen heffen. Appingedam zal dan 110 gld. meer moeten betalen. Goedgekeurd.
5. Steun wordt gevraagd voor Dr. P. v. A. te A. Doorgezonden aan de kerken.
6. Voorstel-Garrelwee inzake herziening van het percentage wordt gewijzigd aangenomen; aangenomen dan van Appingedam om de classisale regeling te laten drukken.
7. Rondvraag naar art. 40 D. K. O.
8. Concept-formulier bij het doen van openbare belijdenis wordt aangehouden tot een volgende vergadering.
9. De arbeid te Woldendorp gaat voorspoedig. Mogelijk zal spoedig een roeping worden uitgebracht.
10. De onderscheidene boeken nagezien en in orde bevonden.
11. Vacatuurbestanden geregeld; volgende vergadering vastgesteld; roepende kerk aangewezen.
12. Aanvragen van O. en N. om meerderen steun, in handen van de deputaten gesteld.
13. Dr. Meyering gaat voor in dankzegging. Op last der Classe, Dr. A. de Boer.

Korte Notulen van de Classieke vergadering te Dordrecht, 5 Sept. 1918, des van te 10 uur.

De praeses opent de vergadering, laat zingen Ps. 89:1, leest Ps. 87 en gaat voor in den gebede.

Het moderamen wordt saamgesteld als volgt: praeses Dr. de Kruyter, scriba Dr. Vonckenberg, assessor Dr. Visscher.

De notulen zijn gelezen en, behoudens een enkele opmerking, vastgesteld en geteekend.

Gerapporteerd wordt door kerkvisitatoren, Deputaten der Particuliere Synode, Deputaten voor de Zending, Coöculent van Antwerpen.

Het eerste der opgemelde rapporten geeft aanleiding de kerken te herinneren aan de wettigheid, om bij kerkelijke bevestiging van huwelijken de bestaande regelen te volgen; ten tweede om in de e.v. vergadering de vraag te behandelen, of het profijtlijk is tweemaal achtereen dezelfde afgevaardigden ter Synode te zenden; het derde, om bij de kerken aan te dringen, uit te zien of in eigen kring een tweede art voor ons zendingsterrein is te vinden; het vierde, om de kerk van Antwerpen, die onder den oorlogsjammer sterk achteruit gaat, in de belangstelling en voorbede aan te bevelen.

Bij de behandeling der instructie van A. oordeelt de Classis voor de zaak van Papendrecht een commissie te moeten benoemen; en dat het vervullen van vac. dienst door den D. d. W. van de aangewezene kerk een billijke regel is, die evenwel onderling overleg niet mislukt. Inzake de instructie van Z. valt geen beslissing.

De rondvraag volgens Art. 41 D. K. is gehouden.

De roepende kerk voor de volgende Classis is Dordrecht.

De vergadering zal D. V. salkomen den 2den Donderdag in November, terwijl de roepende kerk de bevoegdheid ontvangt om haar in verband met dienstregeling van trein of boot, zoo noodig en zoo mogelijk tegen negen uur te convoceren.

De vergadering wordt gesloten, na dankzegging door den assessor.

De Scriba, J. E. VONCKENBERG.

### CLASSIS BARENDRECHT.

Korte Notulen der Vergadering van 4 September 1918.

1. De Vergadering wordt geopend door Dr. H. A. Munnik; hij liet zingen Psalm 84:3, leest Psalm 87, en gaat voor in gebed.
2. Uit de Credentia, nagezien door de Predt. Goote en Van Hoven, blijkt:
  - a. dat alle kerken wettig zijn vertegenwoordigd behalve Westmaas, die naast den D. d. W. een diaken zond. De redenen gehoord, ontvingt deze keurmerk. De kerken van O. B., Kl. en Z. B. zonden een secundusafgevaardigde;
  - b. dat een Instructie wordt vermeld op de Lastbrieven van Barendrecht Klaaswaal, Bolnes, Zuid-Beijerland.
3. In het Moderamen nemen zitting Dr. Munnik als praeses, en Dr. Verlaar en Dr. v. Schaik, respect. als scriba en assessor. Dr. Munnik fungeert als praeses op verzoek van Dr. v. Hoven, die een volgende vergadering hoopt te leiden.
4. 'n Woord van welkom richt de Praeses tot Dr. Idema, voor het eerst ter vergadering tegenwoordig; en tot Dr. v. Hoven, die in overtuering herstelde, dat hij de vergadering weer bijwonen kon.
5. De Notulen worden gelezen, goedgekeurd, en geteekend.
6. Ingekomen is:
  - a. een schrijven van Gen. depp. ter verbetering van Predikantstractementen. Dr. Idema wordt Class. correspondent in deze zaak; terwijl Kerk. visitatoren inzonderheid hiernaar onderzoeken zullen;

b. een schrijven van de Part. Syn. v. N. Br. & L. in het belang van de Evangelisatie in de provincies. Dr. Munnik wordt Class. deputaat; en c. een schrijven van Heerjansdam, advies vragend in zake 10 p.C. duurtetoelag voor haar Emr. Dienaar. Geadviseerd wordt, voort te gaan op den ingeslagen weg.

7. Gerapporteerd wordt:

- a. door Dr. Munnik, dat hij de Classis vertegenwoordigde bij de intrade van D. I. te IJsselmonde; en b. door Dr. Verlaar namens depp. ter Partic. Syn. Beide Rapporteurs ontvangen den dank der Vergadering.

8. Medegedeeld wordt:

- a. omtrent Art. 19 D. K. O., dat aan den oproep een meer dan voldoende aantal jongelieden gehoor gaf; dat niet allen konden worden aanvaard, maar dat er toch niet minder dan 6 maanden teruggewezen, uit hoofde van den finantieel zwakken stand der kas;
- b. inzake de Zending, dat men bezig is een tweede arts te zoeken; alsook een tweede zuster naast Zuster N., die nog niet vertrok.

9. Evangelisatie-Smitsboek. Na breedvoerige bespreking vereenigt de Classis zich in de volgende Conclusie: «De Classis adviseert de Kerk van B. om den geestelijken arbeid te S. krachtig ter hand te nemen door wekelijksche prediking, geregelde catechisatie en herderlijk bezoek».

10. Vacature- en Liefdebestanden worden geregeld.

Voor hulpdienst-Veldprediking: Dr. D. Idema en Van Dam.

11. Rondvraag Art. 41 D. K. O. Rijsoord vraagt: «verrijkt sanctioneering van de grensregeling met Ridderkerk. Barendrecht ontvangt advies in een tuchtaank; en Ridderkerk wordt ingelicht omtrent de evangelisatie te Sl.»

12. Quota en Collecte. (Hilph. Studd. 2e) worden geleend. De kerken die in gebreke bleven, zullen nasenden.

13. Roepende kerk voor de volgende vergadering zal zijn Barendrecht, tijd van samenkomst: de eerste Woensdag van December.

14. Nadat bij de «Benoeemingen» de aangevoerde Deputaten zijn gecontinueerd; de «Korte Notulen» dezer vergadering zijn gelezen en vastgesteld; gaat de Assessor voor in dankzegging, en sluit de Praeses de vergadering.

Op last der Classis, P. v. SCHAIK, h. t. Assessor.

## Buitenland.

Duitsland. Een roepstom van een Duitsche vrouw.

Het is te verstaan dat, nu Duitsland zulk een ernstige crisis doormaakt, er stemmen opgaan die menen tot gebod. Wij lasen een schrijven van een «Duitsche vrouw», welke in deze donkere ure «waarin de wijzers van het uurwerk Gods op middernacht staan», haar volk maant zich tot den Heere te wenden met een verlagen hart, om in te stemmen met de buetkroet van de oude Kerk: «Mijne schuld, mijne schuld, mijne zeer groote schuld».

Waarvoor heeft men boste te doen? De schrijver stelt als antwoord eenige vragen.

«Hebben wij den tijd van den oorlog doorleefd, gelijk wij dien moesten doorleven in zijn diep ernstige en beslissende betekenis? Hebben wij het ons dag en nacht voor oogen gesteld, dat het in dezen strijd niet alleen ging om het uitwendig bestaan van ons vaderland, maar om de ziel van ons volk, van ons geliefd, door God begenadigd Duitsche volk, met welk ook wij en met ons de kerken der Reformatie, in lief en leed verbonden zijn? Hebben wij den vijand gekend, die ons volk overvallen heeft? Hebben wij het ons voor oogen gesteld, dat achter het gij van de leugen, hetwelk de aardsche vijanden door duizend kanalen in ons volk gebracht hebben om zijn geestkracht te doden, de moordenaar en de leugenaar van den beginne staat, die het volk der reformatie en der inwendige sending ter neder wil werken, om de heerschappij der duisternis des te meer ongestoord op aarde te laten gelden?

En als de zonde in ons volk omhoog schoimde als zelfrecht en partijrecht, Mammondienst en woekerrecht, onrechtelijkheid en onrecht als etende zweven openbraken en de lucht verpestten, die toch zuiver moest zijn, opdat zij die borg stonden voor het leven, in den bloedigen strijd zouden kunnen volhouden, hoe hebben wij daar voor gestaan? Zijn wij, door ernstig over ons zelve te oordeelen en tucht over ons zelve uit te oefenen, onverbiddeijk tegenover onze eigene zonden geweest? Hebben wij ons diep onder de zonde van ons volk gebogen; en dag en nacht niet opgehouden met smeeken om Goddelijke kracht tot overwinning van de zonde, die ons vaderland veel zwaarder bedreigde dan de moordwerktuigen en de overmacht der vijanden? Of zijn wij na een goed begin weldra aan de zonde gewend geraakt, of hebben we ze ook wel verontschuldigd, haar wellicht in ons eigen leven met toegeliefte bejegend, en zijn wij door dezen tijd van beslissing, die menschen uit één stuk noodig had, met een verslap en doorboord geweten gegaan?

Hoe zal het front daarbuiten het uithouden, als de vocate rijen voor het aanzicht van den vijand slapend bevonden worden? Hoe kon ons volk gered worden van de zonde en hare gevolgen, als de bidders, die God de Heere als wachters gesteld had, insluimerden? Ongetwijfeld is er veel geboden, maar deed men het niet dikwijls meer tegen de uitwendige, dan tegen de inwendige vijanden? Als Israël wegen bewandelde, die de knecht des Heeren Samuel niet kon goedkeuren, sprak de profeet tot: «Het zij echter verre van mij, dat ik tegen den Heere zonde zondigen, dat ik afdalen zou voor ulieden te bidden».

Hebben wij, die bidden kunnen, niet allen een schuld? Kunnen wij zeggen, dat wij al deze oorlogjaren door onophoudelijk heilige handen opgeheven hebben zonder toorn en twijfel? Wie kan zeggen: Ik heb niet gezondigd? Ik sta niet mede schuldig aan de nederlaag van ons volk?

Gelijk het in Juda ging over het leven of den dood van het volk des Ouden Testaments, zoo zoekt God onder ons Duitsche volk, of iemand den muur mocht toemuren en voor Mijna aangezicht in de bresse staan voor het land.

Toen hieldte het vernietigend vonnis: «Maar ik vond niemand», en het lot van het oude bondsvolk was bezegeld. Wat vindt onze God, wanneer Hij ons heden met zijn oog als vuurvlammen onderzoekt? Vindt Hij iemand — tien? honderd